

Білий вовк на чорному шляху

Про книгу

Не думав, не гадав герой цієї книжки, яка цікава мандрівочка йому, звичайному школяреві Маркіянові Козаченку, пахне. Та якось зі старовинного портрета, який висів у його кімнаті, зіскочив козак Мамай. І закрутилося-завертілося. Спочатку Маркіян потрапив у паралельний часовий коридор України, тоді – на Запорізьку Січ, а звідти – аж до Берестечка. Впродовж цієї подорожі стільки пригод на його кмітливу голову випало, що тільки встигай: і дивуватися, і від куль та шаблук ухилитися, і з підземелля древнього замку вибиратися, і таємницю книги ченця Луки відкривати, і навіть самого гетьмана Хмельницького визволяти. Але коли поруч вірні друзі, все можна здолати. А заодно – і самому на краще змінитися. Тепер Маркіян добре розуміє, що означають слова: «Козак не боїться ні хмари, ні чвари».

Надія Гуменюк

БІЛИЙ ВОВК на чорному шляху

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

© Видавництво "НК-Богдан"

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-7840-5

НАДІЯ ГУМЕНЮК

БІЛИЙ ВОВК НА ЧОРНОМУ ШЛЯХУ

Не думав, не гадав герой цієї книжки, яка цікава мандрівочка йому, звичайному школяреві Маркіянові Козаченку, пахне. Та якось зі старовинного портрета, який висів у його кімнаті, зіскочив козак Мамай. І закрутилося-завертілося. Спочатку Маркіян потрапив у паралельний часовий коридор України, тоді – на Запорізьку Січ, а звідти – аж до Берестечка. Впродовж цієї подорожі стільки пригод на його кмітливу голову випало, що тільки встигай: і дивуватися, і від куль та шаблук ухилятися, і з підземелля древнього замку вибиратися, і таємницю книги ченця Луки відкривати, і навіть самого гетьмана Хмельницького визволяти. Але коли поруч вірні друзі, все можна здолати. А заодно – і самому на краще змінитися. Тепер Маркіян добре розуміє, що означають слова: «Козак не боїться ні хмари, ні чвари».

РОЗДІЛ 1. ПО ТОЙ БІК БЛИСКАВКИ

Портрет на моніторі

Усе склалось, як і гадалось, а на душі муляко. І Маркіян добре знає чому. Маму засмутив? Ще й як засмутив! Вона ж сьогодні весь день на роботі думатиме тільки про його «хворе» горло. Ю-Пітеру збрехав? Збрехав. А Ю-Пітер, чи то пак Юрій Петрович, не просто класний керівник — він узагалі класний. Увечері, можливо, зателефонує тато — він недавно після шпиталю знову повернувся у свою військову частину. Тато, звісно ж, і не відає, що таке страх. А Маркіян... Ех!..

Маркіян зірвав із шиї вовняного шалика і пожбурих його на канапу. Виглянув у вікно. Кінець квітня, а сонце вже пришкварює, як сковорідка на плиті. Мама бідкалася, що Маркіян, вочевидь, перегрівся на тій ранній спекоті, коли вчора у дворі м'яча ганяв, а тоді напився мінералки з холодильника, от горло і прихопило. Вона повірила. А Митько Маклай на футбольний перегрів не купиться й нізащо не повірить. Ще й почне всім розказувати, що Маркіян страхопуд і не прийшов до школи, бо, бачте, ду-у-уже злякався його, Маклая, крутого та непереможного.

Непереможного... А в кого це засвітився «ліхтар» під оком після вчорашніх розбірок? Чи не в того ж гарячкуватого і забіякуватого Митька на прізвисько Маклай? Еге ж, у того самого, який носить чорну шкірянку з металевими прибамбасами, червону бандану з

перехрещеними кістками й черепом просто над лобом, гасає на диркучому драндулеті, вважає себе крутим байкером та новоявленою рок-зіркою і хоче, щоб увесь їхній клас став його фанклубом.

Щоправда, Маркіянові також добряче перепало. Але що там кілька синців порівняно з тим, що він зараз відчуває. Почубилися вони вчора. Так, і вчора Маркіян не втікав від Митька — прийняв його виклик і навіть дав здачі. А от нині... На сьогодні цей войовничий нащадок вождя Тумбо-Юмбо з чорнющими, мов тернини, очима, який чомусь присвоїв собі половину прізвища славетного мандрівника і дослідника з козацького роду Миклух, призначив йому побачення на шкільному подвір'ї. Пообіцяв прийти разом зі своїм диким племенем, яке супроводжує його скрізь і всюди. Зустріч має відбутися на великій перерві. Маркіян одразу здогадався: не зустріч, а розправа над ним. І влаштувати її Митько вирішив обов'язково перед очима в Яринки. Мовляв, хай бачить гонорова принцеса, чого вартий крутезний Маклай, а чого — Маркіян, з яким вона шушукається на перервах та йде разом після уроків додому.

Уявити тільки, що на нього, Маркіяна, розпластаного на землі, поставить ногу в чорному черевикові-«омоні» отой галайкуватий і циганкуватий, забіякуватий і хвальковитий Митько... Взагалі-то лежачого не б'ють. Але чи знає про це Маклай? А головне: поруч буде стояти і дивитись Яринка... Ні! Ні! Ні!!! От і довелося горло шаликом замотувати і з прихрипом із мамою та Ю-Пітером говорити. Нічого кращого він придумати не зміг. Насправді горлу хоч би що. А от на душі й досі ніби капосні котенята гострими пазурчиками шкрябають. Шкряб-шкряб... Шкряб-шкряб... Шкряб-шкряб!.. Ех!.. І чому життя таке складне?

Маркіян уместився перед комп'ютером. Натиснув клавішу «Пуск». Компик спочатку червоно підморгнув, потім тихо буркнув, а тоді весело замерехтів і з чорного став блакитним. А на тій блакиті монітора враз з'явилася чиясь виголена голова з довгим чубом-«оселедцем», закинутим за ліве вухо. Що за мана? Маркіян придивився. Голова на плечах у козака, який сидить під деревом, схрестивши ноги. В руках у нього — бандура, за спиною — кінь.

Тю! Та це ж на екрані відбилася картина «Козак Мамай», що висить на протилежній стіні Маркіянової кімнати, над канапою. Тій картині вже хтозна-скільки років — тато повісив її, тільки-но вони вселились у цю оселю на околиці Києва, татові дідусь Дмитро передав, дідусеві — прадід Василь, прадідові — прапрадід Михайло, а тому... Ні, далі Маркіян вже не пам'ятає. Чув тільки від бабусі, що це робота якогось маляра-козака, а написав він портрет нібито найсправдешнішого Мамаю. І що, цілком імовірно, той козак-характерник доводиться їм родичем. Недарма ж вони Козаченки. Треба буде на канікулах зайнятися дослідженням дерева роду та історією цієї картини. Маркіян уже так звик до неї, що давно й помічати її перестав. І як вона так спроектувалася на монітор? Рамочка до рамочки, сантиметр до сантиметра... Треба затягти вікно пластиковою шторкою, щоб сонячні промені не падали на монітор і не створювали ефект дзеркала. Маркіян підійшов до вікна, смикнув за шнурок, жалюзі повільно поповзли донизу. І тієї ж миті у нього за плечима хтось голосно чхнув.

— А-а-а-апчхи!

— Будьте здорові! — автоматично побажав Маркіян.

— А-а-а-пчхи! Апчхи! Апчхи! — наче постріли, пролунало тричі поспіль.

— Будьте здо... Ой! А хто тут? — похопився Маркіян і крутнувся на сто вісімдесят градусів.

— Ти коли останній раз пилюку з картини стирав? Так, чого доброго, і алергію заробити можна, — дорікнув дивний чоловік та кілька разів присів, ніби збирався гопака затанцювати, тоді випростався, простягнув руки вперед, розкинув їх на боки, потягнувся, розпрямив спину, ще раз потягнувся, аж кістки голосно хруснули.

Маркіян оторопів. Переводив погляд із поголеної голови на сині шаровари, з червоних чобіт — на білу полотняну сорочку, вишиту дрібненьким хрестиком біля коміра, зі сорочки — знову на голову з довгим «оселедцем»... А тоді — вгору, на картину. На ній так само, як і раніше, зеленів дуб, під ним стояв вороний осідланий кінь, на траві лежали шабля, пістоль і бандура, неподалік від них — шапка. А от Мамає не було.

Звісно ж, Маркіян читав про козаків-характерників, які всілякі дива могли витворяти, скажімо, намалювати коня та й поскакати на ньому навперегін із вітром, чи кулю на льоту спіймати долонею, наче муху або бджолу, чи раптом зникнути, стати невидимим, а тоді несподівано появитись уже за роями куль, цілим-цілісіньким, чи навіть мертвого оживити і на ноги поставити. Але щоб отак... Щоб просидіти стільки років на картині, а тоді встати, розпрямити спину, розім'яти ноги в червоних чоботях і апчихати тут на всю квартиру, ніби йому хтось жменю перцю під ніс підсунув...

— Мамай?! Живісінький?! — здивовано прошепотів Маркіян.

— І ще й голоднісінький. Найміть, пане, обідати. Харчі ваші, а зуби наші — сього-того по макітерці, та й годі з мене, — ніби й не чув його чоловік.

— Мамай!.. Справжнісінький!..

— Еге ж, козак Мамай — мене не займай! Та що це ти розмамаявся?
У мене й своє ім'я є.

— А хіба Мамай — це не ваше ім'я?

— Мамай означає — ніхто. Ніхто із риби родом, од пугача плодом, буває скрізь і всюди й імен у нього до ката. Імен до ката... Зрозумів? Моє ім'я — Грицько, а прізвисько — Оман.

— Обман?

— Голодній курці просо на думці, а тобі — обман. На Січі, пане-молодче, за твою брехню дісталоя б тобі київ з десять біля ганебного стовпа. Горло в нього, бачте, болить... Голос раптом пропав... До школи він не може йти... А прочитай-но, що он там, на картині, в правому куточку, написано.

— Козак — душа правдива...

— Отож-бо! Правдива!

— А що мені було робити? Ви Маклая не знаєте... А він грозився...
У нього ж ціла ватага, а я...

— Козак не боїться ні хмари, ні чвари. А ти... Та ти, мабуть, не за себе злякався? Еге ж? Настранився, що Яринка побачить тебе переможеного і розлюбить, дружити з тобою перестане? Погано ж ти про неї думаєш. Вона дівчина що треба, справжня козачка. Знаєш, як у нас на Січі говорили? Що козак — то п'ятак, а за дівку — гривня. Ото й вона така. Хм... Та й ти ніби не лайдак. Але тут трохи кепсько вийшло. Коли робиш важливий вибір, то страх — поганий порадник, треба його геть проганяти. А хворим прикидатися — не по-козацьки це.

— А ви... Ви звідки знаєте про мене, про Яринку і... і про все?

— Та ж дивлюся на тебе, відколи ти на світ Божий появился.
Дивлюся-придивляюся, слухаю-прислухаюся...

— То ви таки характерник... Грицько?

— Грицько Оман — козацький отаман. Оман — це трава така, її ще дев'ясилом називають. Чув, мабуть? Бо хоч і в місті живеш, та до бабусі в село, знаю, навідуєшся.

— Авжеж. Колись я дуже кашляв і бабуся запарювала мені цей оман-дев'ясил. Він у неї за садком росте.

— Те зилля не тільки від кашлю, воно багато болячок проганяє. Я ним не одного козака на ноги поставив. От і пустили поголос, що в мені самому дев'ять сил заховано, нібито дев'ятижильний я і дев'ять життів

проживу.

— Аж дев'ять життів! А скільки вже прожили?

— Ха-ха! Багато знатимеш — хутко постарієш.

— На картині ви здаєтеся старшим. А тут... Ніби між мною і вами не така вже й велика різниця.

— Та що то за різниця?! Всього-на-всього якихось чотири століття! Отож, пане-молодче Маркіяне, можеш не викати зі мною.

Заскочений зненацька голосним чханням Мамая-Омана, Маркіян так і не опустив жалюзі до самого низу. А поки вони розмовляли, сонце піднялося на небі вище і ще сильніше сяйнуло на монітор. Монітор відбив його промені на картину, й між новеньким комп'ютером і старовинною картиною, через усю кімнату, раптом простягнулася дивна сяюча лінія — наче електрична дуга заіскрилася. Вона розітнула кімнату, як грозова блискавка небо. Територія за нею почала віддалятися вглиб будинку і зникати. А частину кімнати між тією електричною дугою та вікном залило таке яскраве сяйво, що Маркіян аж очі заплющив. А козак тим часом чимдуж рвонувся до картини, однією рукою схопив коня, другою — люльку. І тієї ж миті якась

нестримна потужна хвиля накрила їх, засліпила, відірвала від кімнати, закрутила-завертіла і понесла кудись із шаленою швидкістю.

«Інопланетянин» Зенько

Нарешті сяйво перестало засліплювати. Маркіян обережно кліпнув і розплющив очі. Озирнувся. Він сидить на яскраво-смарагдовій траві, під зеленим шатром каштана. Просто перед ним синіє річка з такою прозорою водою, що навіть на відстані у ній видно і косяки сріблястих рибок, і рясні кущики фіолетових водоростей. Праворуч над річкою височіє вигнутий дугою міст, схожий на веселку. На ньому — два потоки автівок, що яскравими стрічками рухаються в протилежні напрямки. З двох боків тієї барвистої магістралі — пішохідні доріжки.

Маркіян здивувався: на мосту стільки транспорту, а йому чути, як поруч тихо хлюпоче річка. Він прислухався і зрозумів: авто рухаються безшумно. І ніде ні хмаринки диму, ні запаху пального. Зразу за річкою — високі різнокольорові будинки, що здіймаються над зеленим морем дерев. Над кожною будівлею — прозорий купол, залитий сонячним промінням.

— М-м-м... У-у-у-м-м-м... О-о-о-м-м-м! М-м-м-у-у-у!.. — почулося раптом над самісіньким Маркіяновим вухом.

Маркіян повернувся. Перед ним стояло дивне волохате створіння на міцних чотирьох ногах, з широкою лобатою головою. Його великі вологі чорні з синьою поволокою очі з цікавістю розглядали Маркіяна.

— М-м-м... М-м-у-у-у... — знову прогуділо створіння.

— Вибачте... Я вас не розумію... Я з іншої планети. Я... Я зовсім випадково сюди потрапив... Зовсім випадково... — сказав Маркіян і відступив від незнайомця.

Але той знову підійшов уприпул, нагнув широку лобату голову і лизнув рожевим язиком кишеню синіх Маркіянових джинсів.

— Я ж вам пояснив... Я... Я не знаю вашої мови. Жодного словечка не розумію... Я з іншої планети...

І тут за Маркіяновими плечима вибухнув нестримний голосний регіт.

— Ой, ой, тримайте мене, бо зараз лусну! — Грицько Оман однією рукою схопився за живіт, ніби й справді боявся, що він зараз лусне, а другою витирав сльози, що градом котилися з очей.

— І чого б ото я так сміявся? — образився Маркіян.

— Та як же мені не сміятися, коли ти зубреняті пояснюєш, що не знаєш його мови, бо ти з іншої планети. Це ж треба — сприйняти зубрення Зенька за інопланетянина.

— А чого ж він?..

— А того, що в тебе в кишені, мабуть, цукерка завалаялася чи м'ятна жувальна гумка. Ти ж їх так любилаєш — постійно щось жуєш, жуєш. А Зенькові подобається, коли його пригощають солодким. Поки не отримає свого, то й до лісу з міста не піде. Отож виймай, пане-молодче Маркіяне, свого смаколика та ділися із ласуном Зеньком.

У кишені й справді була цукерка — вишнева карамелька, якою його вчора пригостила Яринка. Маркіян дістав її і простягнув зубреняті. Те лизнуло цукерку, задоволено примружило очі, й вона вмить зникла у його роті. Зубрення ще раз промукало щось дивною мовою і поволеньки пішло в бік зелених заростів. Слідом за ним пострибало якесь мале звірення, схоже на борсука.

— Невже ти ніколи зубрів не бачив? Та ж виріс серед лісів... — здивувався Оман.

— От вигадав! Серед лісів я виріс! А до найближчого лісу з нашого міста он скільки їхати треба.

— Тридцять хвилин автобусом... Подумаєш, як далеко — майже як на планету Альфа-Центавр. Та що то за відстань?!

— А... А мені ніколи! Знаєш, скільки нам уроків задають!

— Не прибідняйся! Так уже й багато уроків, так уже й ніколи. Але ж на комп'ютер, телевизор, футбол у тебе час залишається. І на оті бугі-вугі, які ти називаєш музикою.

— Ха! Бугі-вугі! Та бугі-вугі ще моя бабуся танцювала. А я люблю реп.

— Реп, значить. А я ж думаю, чого це мені так голова репається, тільки-но тут починає гримотіти на вісім балів за шкалою Ріхтера.

— Ти, Грицю, говориш точнісінько, як Даньків дідусь. Але він уже старий, йому скоро на пенсію. А ти ж...

— І справді. Я ж іще на пенсію не збираюся. Та й до музики всілякої за чотириста з хвостиком років звик. Тож нічого з моєю головою не станеться. Але ти мене геть збив із думки. Я ж не про музику починав. А про те, що ти не знаєш, хто живе з тобою на одній землі. Невже тобі не цікаво, що поруч ходять такі дивні й милі створіння? Так на світі проживеш і світу не побачиш.

— Та що ти причепився? Комп'ютер, телевизор, бугі-вугі... Цікаво-нецікаво... Я тільки чув, що були такі могутні тварини, які називалися зубрами. Але їх давно винищили. А тут... Хм... Щось воно не так. Де це бачено, щоб лісові звірі приходили до міста, не боялися людей, брали з рук цукерки?

— У нас це бачено, у нас, Маркіяне!

Оман підійшов до річки, склав долоні човником, зачерпнув води і став жадібно пити.

— Що ти робиш?! — закричав Маркіян. — Не можна пити воду з річки!

— А це ж чому? — здивувався Грицько і провів мокрими долонями по начисто поголеній голові.

— Бо... Це ж міська річка. Як ти не розумієш? До неї потрапляють відходи. А в них — небезпечні мікроби, віруси, хімікати всілякі, радіонукліди... Та мало що там може бути... Така вода — справжнісінька отрута.

— А ти чув таке прислів'я: «Не плюй у криницю — пригодиться води напиться»?

— До чого тут криниця?

— А до того, що ми не вороги самі собі, щоб у свою річку спускати якусь гидоту і перетворювати воду на отруту! — аж розсердився Оман. — А якби комусь таке в його дурну макітру спало, його б киями до смерті забили біля ганебного стовпа. Та ти поглянь на цю воду — вона ж мов кришталь. А ще краще — посмакуй. Ну-ну, та не лілуйся, пане-молодче, нагинайся, нагинайся, набирай у долоні! Відчуваєш, як сосною пахне? Бо річка витікає з джерел, що он там, у сосновому лісі. Ех, спека яка! Ніби надворі не кінець квітня, а маківка літа.

Грицько Оман скинув сорочку, простягнув руки до сонця, наче молився. Маркіян краєчком ока глянув на його спину. Оце так! Ніби мапа, на котрій рожевими рубцями позначені кордони якихось невідомих Маркіянові країн. Зліва від хребта глибокий слід від плеча аж до попереку — наче хтось намагався розрубати Грицька навпіл згори донизу. Той слід перетинає теж горизонтальний рубець. Біля шиї — ще один, тільки коротший. Під правим підребер'ям — кругла

заглибина, наче від кулі. А на правому передпліччі — дивне акуратне тату: листочок євшану, а на ньому, ніби велика крапля роси, примостився якийсь кружечок, схожий на червоний гудзик. Ні, це не гудзик. Це... Це кнопка! Точно — кнопка! Але де це, скажіть, бачено, щоб у людське тіло кнопки вмонтовували? Отже...

«Ось ти і попався! — подумав Маркіян. — Зараз я тихесенько підкрадуся і натисну на цю кнопочку... І... Побачимо, що буде. Може, ніякий ти й не козак-характерник, а... І це таки не Земля, а інша планета, подібна до неї. І нічого мене тут за носа водити. Будинки в них — мов космічні кораблі, націлені в небо, автомобілі без звуків і запахів та ще й пурхають, наче метелики, а люди в козацьких шароварах та вишиванках ходять і злочинців киями біля ганебного стовпа карають, як колись на Запорізькій Січі... Наплів мені тут сім мішків гречаної вовни і всі неповні».

Маркіян нечутно підкрався ззаду до козака, причаївся, аж дихати перестав, а тоді хутенько штрикнув пальцем у червоний кружечок на передпліччі.

— Ей, ти чого лоскочеш? — скрикнув Грицько і хитро посміхнувся. — Думав, що я не людина, а біоробот? Викрав тебе з дому? Забрав на іншу планету? Еге ж?

— Та ну тебе! — набурмосився Маркіян. — Телепат якийсь. Краще скажи, де це ми зараз.

— Проти неба на Землі.

— Слава Богу, що на Землі. А як ця країна називається?

— Країна козаків...

— Як-як?

— Або Україна.

— Україна?! А місто ж яке?

— Місто твоє, ріднеське.

— Оце мій Київ?

— Так, пане-добродію. Ми з тобою стоїмо на тому самому місці, де й зустрілися.

— На тому самому!? А де ж мій будинок? Та й не було біля нього цієї річки. Взагалі у нашому місті такої річки ніколи не було.

— Так-таки й ніколи?

— Ну... Протікав кілька років тому якийсь замулений потічок, біля якого влітку всі носи затуляли. Але і його не стало.

— Ото поки ви носи затуляли, річки і не стало. Через оті самі, як ти кажеш, відходи — з мікробами, вірусами, хімією всілякою, радіонуклідами. А ти подивись, яка вона гарна!

— Та хіба я що... Звісно ж, гарна... Але... Час, час зараз який?

— Числа не знаємо, бо календаря не маємо, місяць на небі, год у книзі, а день такий у нас, як у вас.

— Я ж тебе серйозно запитую. Яке зараз століття?

— Двадцять перше.

— А рік?

— Кажу ж тобі, день такий у нас, як у вас. Зрозумів? І рік, і день той самий, коли ти, Маркіяне, вирішив не йти до школи, бо...

— Бо-бо-бо... Ну що ти розбобокався? Ніби я сам не знаю, чому не пішов до школи! Скільки можна про це говорити? — розсердився Маркіян. — Поясни краще, що означає таке переміщення і чого це я буцімто вдома, а здається, що на іншій планеті.

— Гарзд. Але спочатку треба підживитися. Не знаю, як ти, а я не звик балакати навголоднячки. Як казали колись у нас на Січі, без хліба нема бесіди. А якби й іще щось смачненьке до хліба... Отож запрошую

в мої апартаменти. Ні-ні, зачекай хвильку. Здається, десь тут мій давній товариш ходить.

На стежку, що вела від заростів, вибіг великий білий звір. Маркіян оторопів — та це ж... вовк! Колись читав книжку американського письменника про вовка-альбіноса. Але думав, що то вигадка. І ось... Вовк підбіг до Грицька, кивнув головою і видав дивний звук, схожий на коротке виття.

— Привіт, брате вовче! І я радий тебе бачити! Дуже-дуже радий! — усміхнувся Грицько.

Вундеркозак і паралельні світи

Уже третя година по обіді, а Грицька й досі нема. Сказав, що у нього дуже важлива справа і зник капосний Мамай-Дев'ясил разом зі своїм білим вовком. А Маркіян сидить сам у цій дивній просторій кімнаті та згоряє від нетерпіння. Ну так же кортить дізнатися нарешті, що ж це з ним сьогодні сталося і де насправді він опинився. Уже встиг тут усе оглянути, в кожному шпаринку зазирнути. Он козацькі клейноди, розкладені на вузьких столиках уздовж стіни, як у музеї. Он за склом у дубовій шафі книжки — і товстелезні у шкіряних палітурках, і тонкі, й зовсім тонесенькі диски та мініатюрні чіпи, на яких записані звукові тексти. Один старовинний фоліант, тиснений сріблом і зацібнутий, як валізка, на масивну застібку, стоїть окремо. Біля шафи — портрет дівчини з дикою червоною ружею у чорному волоссі та сумовитими карими очима.

На протилежній стіні кімнати — колекція шабель, пістолів та мушкетів, кілька бандур, на лоджії — телескоп, націлений у небо...

Маркіян навіть погрався на комп'ютері, який спочатку його трохи налякав: тільки-но він увімкнув гру «Гладіатори», як перед ним зразу підстрибнули у бойовій стійці кілька вояків з оголеними торсами, зі щитами та короткими мечами в руках. Маркіян не зразу і втямив, що комп'ютер — з голографічним зображенням. Про нього він читав у фантастичному оповіданні, але ніколи такого не бачив.

Та вже й гра набридла. Маркіян задивився у вікно. Будинок оточений добре доглянутим фруктовим садом, на подвір'ї — різнобарвне море квітів, серед них — дитячий майданчик, на якому бавляться галасливі дітлахи у вишиванках. Неподалік од воріт, за ажурною огорожею, кілька коней — невеликих, але, видно, міцних, зі шовковим полиском крупів і довгими гривами. Там і вороний кінь Грицька. Отже, Грицько або вирушив з дому пішки, або поїхав автомобілем.

У кімнаті свіжо, хоча кондиціонера ніде не видно. Вочевидь, свіже повітря надходить якимось іншим способом. Сонце світить просто у вікно. Дивно: і годину, і дві тому воно так само кидало промені по центру кімнати. Але ж не може сонце стояти на місці! Маркіян поглянув на сусідній будинок, що білів у оточенні калинового гаю. Той ніби відійшов ліворуч і повернувся сюди іншою стіною. Отже... Отже, будинки обертаються навколо своєї осі, повертаються вікнами за сонцем, як соняшники на бабусиному городі. Мабуть, це дає змогу використовувати сонячну енергію, на якій тут рухаються й автомобілі.

— Класно придумано! Ну просто супер! — не стримався Маркіян.

— Я радий, що тобі сподобалося! — почувлось у нього за плечима.

Двері відчинилися безшумно, і характерник, трохи спітнілий, але веселий, нечутно зайшов до кімнати.

— Я думав, ти вже ніколи не повернешся, — дорікнув Маркіян. — Ну скільки можна чекати! Розповідай хутчіше! Ти ж обіцяв.

— Терпи, козаче, — отаманом будеш, — засміявся Грицько і всівся на підлозі. Підібгав ноги, закрутив «оселедця» за ліве вухо. Точнісінько, як на картині. — Ти щось знаєш про паралельні світи?

— Ну-у-у... чув... — невпевнено протягнув Маркіян.

— Чув, значить. Ну що ж... А міг би вже й прочитати. Скажімо, книжку Роберта Уілсона.

— Та-а-а...

— Зрозуміло. У шкільній програмі нема цього. А вдома ти більше за комп'ютером сидиш, із віртуальними злочинцями змагаєшся, у віртуальних ворогів стріляєш, а їх чомусь не меншає, щодня все нові й нові з'являються... Шкода, пане-молодче Маркіяне, шкода... А в книжках ба-а-агато цікавого.

— Хто б говорив! Теж мені козак-професор!.. — стеноу плечима Маркіян. — Та козаки, мабуть, узагалі нічого не читали. В одній руці — шабля, в другій — люлька, по світу блукають та славу шукають. Які вже там книжки, яка грамота?...

— Про шаблю та люльку ти правильно сказав. Який же козак без шаблі та люльки! А от про грамоту... Щось ти, хлопче, недочитав у підручнику з історії, хоча, знаю, любиш цю науку. От візьмімо мене. Ніякий я не професор. Але перш ніж податися на Запорізьку Січ, Київську академію закінчив. От!

— Київську академію? Чотири століття тому?! І що ж ти там вивчав?

— Філософію, історію, риторику, латину... Та багато чого. Та й знахарем мене на Січі неспроста прозвали. Бо на медицині знаюся.

— Хм... Вундеркінд якийсь... Чи той... Вундеркозак!

— Як ти кажеш? Вундеркозак? Ну й придумав! Та це як і з якого боку подивитися. Щодо науки, то я, може, й не вундеркозак. Але були на Січі люди, які по п'ять мов знали, вірші писали, духовні канти. І в січових школах викладали, таких, як ти, хлопців уму-розуму навчали. А ти говориш — козаки нічого не читали.... Та отаких, як вони, грамотіїв по всій Європі ще пошукати треба було!

— Такі вчені, а по степу гасали, весь час головою ризикували...

— Значить, було заради чого навіть ученою головою ризикувати. На велике діло йшли. За рідний край — хоч помирай! А ще я тобі от що скажу: вчитися треба все життя.

— Усе життя?! Та я не можу дочекатися, коли школу закінчу! За сім років набридла, як гірка редька.

— Поживемо — побачимо, що ти заспіваєш іще через п'ять років. А зараз поговоримо про паралельні світи.

— Та вже краще про паралельні світи, ніж про школу, — скривився Маркіян.

— Гарзд. Науковці дослідили, що у Всесвіті є безліч паралельних світів. Після кожної важливої події...

— Важливої для кого?

— Та не перебивай старших! І чого тільки тебе в школі вчать...

— Подумаєш... Старший... Лише на якихось... чотириста років...

— Еге ж, тільки на чотириста, але старший. Отож, після кожної важливої події, коли доводиться робити вибір, час ніби розділяється і рухається далі паралельно.

— Як це? — здивувався Маркіян.

— Ну як би тобі простіше пояснити... От, скажімо, вчора ти весь вечір приймав дуже непросте для тебе рішення: йти до школи чи прикинутися хворим і залишитися вдома.

— Знову за рибу гроші...

— Із того моменту, коли ти приймав це рішення, в суперпросторі виникло два часові коридори. Ти залишився вдома і от зустрівся зі мною. Але ж ти міг піти до школи і на великій перерві зустрітися з Маклаєм та його шибайголовами. Напевне, вони б тебе таки добряче відлупцювали, якщо не більше... Зараз ми з тобою сидимо у цій кімнаті й розмовляємо. Це перший часовий вектор, чи коридор. А в другому цієї ж самої миті ти лежиш побитий, і хтось витирає кров із твоїх ран та робить примочки до синців. Яринка плаче, а мама викликає поліцію.

— Не може такого бути!

— Може, може, пане-молодче Маркіяне! А тепер поглянемо на Україну. В її історії були такі важливі події, які й визначили її долю. А якби ці події закінчилися по-іншому? Скажімо, якби Галицько-Волинське князівство поширилося на Київ і ще тоді була створена єдина українська держава? Або якби цариця Катерина Друга не зруйнувала Запорізьку Січ і та незалежною вільною козацькою державою стала? Якби Україна не потрапила на кілька століть під владу Росії? Якби її не топтали всілякі інші зайди? Якби всі ті сили, які пішли на виживання і на безконечну боротьбу з ворогами, наш народ потратив тільки на самоудосконалення, освіту, науку, розвиток своїх традицій, мови, культури, збереження рідної землі, плекання природи?

У двадцятому столітті Україну захопили більшовики, їй довелося пережити страшні голодомори, втратити у тюрмах і таборах мільйони найкращих українців, говорити чужою мовою. А якби люди стояли на смерть і не допустили радянську владу? Якби тоді почали будувати свою незалежну державу? Якою б вона стала тепер? Отож після кожної такої важливої історичної події утворювалися паралельні часові

коридори і в них виникали паралельні світи з усіма варіантами цих «якби», цих можливих, імовірних Україн. Так що живуть собі тепер у суперпросторі різні України, і в кожній з них доля йде своїм шляхом. І ми з тобою зараз в одному з таких часових коридорів.

— В якому саме?

— Це Україна, яка стала незалежною після перемоги козаків у національно-визвольній війні 1648–1657 років під проводом Богдана Хмельницького і розбудови Січі. Тільки вона не десь там, у невідомій Галактиці, де нібито, як пишуть тепер науковці, зберігаються численні ксерокопії різних історичних витків людської цивілізації, а тут, на Землі, тільки в іншому, паралельному світі.

— Та ти не лише характерник, а й фантаст. Ну просто Станіслав Лем чи Рей Бредбері! Бо все, що ти говориш, — фантастика!..

— А вчені кажуть — наука. Саме так, Маркіяне...

— Ну, вчені... Вони багато чого кажуть.

— Гаразд, ти не віриш ученим. А своїм очам?

— Хм... Ну, не знаю, не знаю... Дивно все це... Значить, у кожній країні десятки варіантів її розвитку?..

— Сотні, Маркіяне! Сотні!

— Отже, все залежить від того, як складуться певні обставини, як у цих обставинах вчинять люди?..

— І навіть одна людина, друже Маркіяне! Навіть від однієї людини багато залежить.

— І від мене?

— І від тебе!

— Хм... А цікаво, що було б... От якби кримський хан Іслам-Гірей не зрадив козацьке військо, не викрав Богдана Хмельницького на Чорному шляху? Чи перемогли б тоді козаки у бою під Берестечком? І

що було б, якби перемогли? Тоді ж Богданові Хмельницькому не треба було б підписувати договір з московським царем. Еге ж? А якби не підписали... Я про це не раз думав. Ще до того, як ти з картини зіскочив. Слово честі!

— Та знаю я, знаю, можеш не переконувати!

— Ой, усе ти знаєш! Всезнайко якийсь, а не Мамай-Оман-Дев'ясил!

— Ну, не все, але за кілька століть дещо дізнався... І щось мені підказує, що наша зустріч зовсім не випадкова, пане-молодче, товаришу-побратиме Маркіяне. Як гадаєш?

— Наш Ю-Пітер, тобто Юрій Петрович, учитель історії, а заодно й класний керівник, каже, що у світі нема нічого випадкового.

— Думаю, він має слухність. А хочеш, пане-молодче, помандрувати цим самим часовим коридором, у якому ми з тобою оце розмовляємо, назад років так на... Ну це ти сам вибери — на скільки. А тоді й побачиш, що було б, якби...

— А це можливо?

— Поклади руку на ось цю книжку. Подумай, куди б саме ти хотів потрапити. Сконцентруй думку.

Маркіянові пальці торкнулися масивної срібної заціпки на древньому фоліанті, що стояв осторонь від інших книжок. Якесь дивне тепло пронизало спочатку руку, а потім усе тіло. Заплющивши очі, хлопчина відчув, як стає невагомим, як його підхоплює якась потужна хвиля і відносить усе далі й далі.

— Дасть Бог, зустрінемося! — пролунало йому навздогін.

РОЗДІЛ 2. ТЕТЕРЯ З СЮПРИЗОМ

І піший кінному — товариш

— Ей, чорнявий! Ти чого це розлігся тут, як кіт на припічку?

— А тобі що до того? Де хочу, там і лежу, — спросоння буркнув Маркіян, не розплющуючи очей, та простягнув руку за ковдрою, щоб накритися з головою й захватитися від цього назоли. Але замість теплої синьої ковдри долоня вхопилася за траву, зачерпнула пригорщу холодної роси. Бр-р-р... Усім тілом умить пробігли дрижаки.

— Хто любить піч, тому нема дороги на Січ, — знову пролунало насмішкувате над сонною Маркіяною головою.

Дорога!.. Січ!.. І як же це він забув?! Маркіян рвучко підвівся. Он ліворуч довгий дерев'яний курінь із квадратними віконцями і трьома димарями. В курені десь із півтисячі козаків сплять. Там така духота! А люди прибувають і прибувають на Микитин Ріг. Тут уже і козаки, і ремісники, і селяни. Січовики цілими днями навчають прибульців шаблями володіти, з мушкетів та пістолів стріляти. А зараз біля гармат про щось перемовляються, весело жартують і дати ляхам жару нахваляються. Січ готується до якогось важливого походу. Він ось-ось має розпочатися. Вчора увесь день панували гамір та шарварок. А ввечері чимало прибульців влаштували собі нічліг біля куреня, просто неба. Серед них і Маркіян та Левко.

Хлопці познайомилися вже тут, у степу. Левко родом з-під Сокаля. Давно збирався на козацьку вольницю. Ще як батько не вернувся з морського походу на турків. А коли і брат поліг під Зборовом від

ворожої кулі, то Левко вже тільки й думав про те, як козаком стати і за батька й брата ворогам відплатити. Почув, що гурт чоловіків з їхнього села зібрався на Микитин Ріг, — і за ними. Чоловіки не дуже й відмовляли, бо на Січі, кажуть, радо приймають таких хлопчаків і ростять із них справжніх козаків. Маркіян добре розумів Левка. Ну який же хлопчак не мріє про козацькі походи та звитяги!

Вони довго дивилися на зорі, розмовляли, встигли навіть побрататися та поклястися, що завжди будуть разом і ніколи не зрадять один одного — ні в бою, ні поза боєм. Заснули далеко за північ. Левко і досі спить, як мовиться, без задніх ніг. А Маркіяна розбудив цей настирний і насмішкуватий, задержуватий та ще незміцнілий хлоп'ячий голос. Причепився якийсь безсонько, мов борода до цапа. І чого йому треба?

Маркіян солодко потягнувся на купці соковитої трави. Над ним голосно підпадьомкає якась пташина. По землі стелиться білий туманець. Із-за обрію ось-ось виповзе сонце. З куреня виходять козаки — лише в шароварах, без сорочок. Поспішають до річки митися. Першим біжить козак Невмивака. Певно, хтось жартома дав йому таке прізвисько, бо такий уже він чистьоха, так уже любить у воді киснути! Нежура вже вмився й елементи бойового гопака відточує. Хтось попахує люлькою-носогрійкою в очікуванні сніданку. Хтось латає одяг. Ще хтось об'їжджає коня.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ